

Posudek habilitační práce

Habilitační obor: Architektura a stavitelství

Uchazeč: Ing. Martin Vonka, Ph.D.

Oponent: PhDr. Martin Ebel, Ph.D.

Název habilitační práce: Typologie stojících zděných továrních komínů. Funkce, konstrukce a architektura v kontextu historického vývoje.

Aktuálnost námětu habilitační práce

komentář:

Předložená práce zpracovává aktuální téma – mizející historické tovární komíny, jejichž dokumentace jako nejvýraznějšího prvku historických továren náleží k podstatným úkolům zajištění paměti o našem průmyslovém dědictví.

 vynikající nadprůměrný průměrný podprůměrný slabý

přístup k řešení

komentář:

„Vymezení tématu a cíle práce.“ Obojí je v rámci této kapitoly jasně definováno. V rámci továrních komínů je práce (oprávněně) zúžena na zděné tovární komíny, které tvoří z dnešního pohledu dějin stavitelství a architektury nejpodstatnější podskupinu.

„Zpracování problematiky.“ Téma zpracované v habilitační práci z historického hlediska je relativně velmi nové (z hlediska českého i evropského), relevantní publikační výstupy (s určitými zahraničními výjimkami) pocházejí až z posledních deseti let. Na prakticky všech výstupech pro české a moravské poměry se podílel předkladatel této habilitační práce.

Kapitola „Metody práce“ využívá komplexně pojatého soupisu továrních komínů, na němž se podílel autor v rámci projektu NAKI. Průzkum komínů vychází z metodik SHP a STP, což je možné, přestože se jedná z tohoto pohledu o velmi specifické stavby. Terénní průzkum byl doplněn u vybraných komínů archivní rešerší, což je postačující, komplexní průzkum archiválií ke všem komínům není z hlediska práce ani reálný. Podstatná je pasáž o dobové technické literatuře ke stavbě komínů. Pokud bude v budoucnu tato práce publikována, doporučoval bych rozdělení podkapitoly „Historický průzkum“ na dvě části s prohozeným pořadím. Nejedná se o podstatnou výhradu, spíše o cestu k přehlednosti. Kapitola „Metody práce“ celkově shrnuje toto téma jasně.

„Terminologie.“ Velmi cenná kapitola, která bude v budoucnu dále používána zájemci o tuto problematiku. Lze ocenit přehledný zákres podstatných částí komínu. Do budoucna je vhodné zvážit zařazení historických německých ekvivalentů pro terminologii v rámci specializovaného slovníčku.

„Úvod do typologie cihel.“ Kapitola uvádí rozdělení komínových cihel dle návrhu, který autor této habilitace publikoval s dalším spoluautorem. Hlubší zpracování komínových cihel je jedním ze zásadních přínosů autora této habilitace. Z textu práce nevyplývá, zda a jak byly v příručkách z doby stavby komínů (tj. hlavně na přelomu 19. a 20. století) tyto cihly nazývány a rozdělovány.

Text spíše naznačuje, že se jedná o autorem vypracovanou terminologii. Do budoucna považují proto za vhodné jasně odlišovat historické pojmenování různých komínových cihel (pokud existovalo) od nové klasifikace autora.

Kapitola „Tovární komín jako celek“ shrnuje širší souvislosti, především vztah komínu a dalších (výrobních) objektů. Velmi pozoruhodná je podkapitola „Tvar a rozměry“, která dává shrnující přehled tématu. Největší přesah má podkapitola „Konstrukce a architektura“, která rozděluje tvar komínu do několika základních skupin. Domnívám se, že v tomto směru (především u detailu) by bylo možno téma dále rozpracovat. Pro větší výpovědní hodnotu práce a komplexnější představu by bylo vhodné v případě budoucího publikování této práce uvádět rok výstavby, protože dohledávání datování v příloze ztěžuje rychlou orientaci čtenáře.

„Tovární komín a jeho části“. Podkapitola „Základy“ je logicky koncipována na základě písemných pramenů, které nemusely odrážet podobu podloží. Další části této kapitoly se podrobně dotýkají celkového tvaru a podoby komínu s akcentem na přechod mezi podstavcem, dříkem a hlavicí, což při jisté vizuální paralele mezi továrními komíny a sloupy řádové architektury je velmi přínosné a na tomto shrnutí lze výborně stavět. Kapitola obsahuje ilustrativní fotografickou dokumentaci. Zároveň i zde platí, že by bylo vhodné uvádět k vyobrazením vročení stavby (případně i přibližné datování), protože detaily členění a dekoru bezpochyby nejvíce korespondují se soudobými trendy v architektuře (tento aspekt je v práci řešen okrajově, viz připomínky).

Kapitola „Geometrické parametry komínů“ je dobrým podkladem pro komplexní pohled a vyhodnocení celého tématu této práce.

Kapitola „Změny podoby komínů v čase“ se spíše týká jejich dodatečných úprav a mnohdy i degradace, nikoliv (dle názvu kapitoly) více očekávatelného vyhodnocení tvarového vývoje. Zařazení tématu dodatečných úprav a degradace je jednoznačně oprávněné a přínosné.

„Shrnutí a závěry“ klade hlavní důraz na typy použitého materiálu (cihel) a celkový tvar komínu.

Práce má odpovídající soupis pramenů a literatury. Navazuje „Příloha“ se soupisem vybraných komínů včetně cenných údajů o datování. (Jak již bylo uvedeno, cena práce by se zvýšila uvedením tohoto údaje průběžně u obrázků.)

vynikající nadprůměrný průměrný podprůměrný slabý

Kvalita a správnost dosažených výsledků

komentář:

Zpracování tématu lze považovat za velmi kvalitní. Dílčí poznámky jsou pro přehlednost uvedeny v předchozí stati o přístupu k řešení.

vynikající nadprůměrný průměrný podprůměrný slabý

Původnost dosažených výsledků

komentář:

Dosažení výsledky jsou jednoznačně původním dílem autora. Téma je nové, které nebylo dosud řešeno.

vynikající nadprůměrný průměrný podprůměrný slabý

Publikování výsledků
komentář: Autor průběžně publikuje výsledky své práce v odborném tisku (což dokládá soupis literatury).
☒ vynikající ☐ nadprůměrný ☐ průměrný ☐ podprůměrný ☐ slabý

Ohlasy výsledků
komentář: Téma továrních komínů má díky publikačním aktivitám autora značný ohlas u odborné veřejnosti.
☒ vynikající ☐ nadprůměrný ☐ průměrný ☐ podprůměrný ☐ slabý

Uplatnitelnost výsledků pro rozvoj oboru a další bádání
komentář: Výsledky práce jsou využitelné pro dějiny stavitelství přelomu 19. a 20. století i pro dějiny techniky.
☐ vynikající ☒ nadprůměrný ☐ průměrný ☐ podprůměrný ☐ slabý

Uplatnitelnost výsledků pro technickou praxi
komentář: Výsledky jsou výborně uplatnitelné v rámci péče o záchranu vybraných továrních komínů jako dokladů vývoje určitého úzení s průmyslovou minulostí, protože práce poskytuje celkový náhled na tento fenomén. Poskytuje přehled terminologie, problémy kolem degradace, příklady z obnovy a další cenné poznatky.
☒ vynikající ☐ nadprůměrný ☐ průměrný ☐ podprůměrný ☐ slabý

Splnění požadavků na habilitační práci - úroveň habilitační práce
komentář: Celá práce je logicky členěná a má dobrou jazykovou úroveň.
☐ vynikající ☒ nadprůměrný ☐ průměrný ☐ podprůměrný ☐ slabý

Připomínky
Na tématu lze dále pracovat. Stranou zůstaly některé architektonicko – stavební souvislosti, které se nabízejí. Mezi ně náleží porovnání se stavitelskými díly a příručkami z doby výstavby komínů, přestože jsou tato díla primárně zaměřena na zcela jiné stavby (např. Pacold a další). Z pohledu architektury se autor podrobně (a úspěšně) zabýval především tvarovými proměnami komínů. Považuji za vhodné pokračovat v rozboru architektonického detailu. Zůstává otevřeno, zda a nakolik komíny navazují v této rovině na připojené tovární budovy (popřípadě i případný vztah mezi projektantem továrny a projektantem komínu). Ještě podstatnější je, zda a jak navazují na soudobou běžnou stavební produkci (právě zde je přesné datování zásadní), protože na komínech je celá řada architektonických detailů – konzoly, vlysy (s oblibou neorománské), nástup vegetabilního a geometrického dekoru atd. V případě publikování jen bude nutno přezkontrolovat správnost čísel komínů mezi vlastní prací a přílohou.

--

Závěrečné zhodnocení habilitační práce
<p>Celá práce je originální a opírá se o dlouhodobou a systematickou činnost autora, kterou je nutno velmi ocenit s ohledem na rychlý úbytek továrních komínů. Autor shromáždil a v práci vyhodnotil úctyhodné množství materiálu. Stojící komín je poslední připomínkou zcela jiné historické urbanistické situace, kdy je právě tovární komín posledním dokladem zcela jiného využití území v předchozí etapě, kdy zde byla (později zaniklá) průmyslová zóna. Práce autora jednoznačně napomáhá a bude napomáhat komplexnějšímu zapojení izolovaných továrních komínů do nové urbanistické situace, ve které přebírají funkci pomníku.</p>
<p>Doplňující poznámky k habilitační práci a k osobě uchazeče:</p>

jmenování docentem doporučuji	ano ☒	ne ☐
--------------------------------------	--	------------------------------------

Datum: 15. 12. 2023

Podpis oponenta:

S vypracováním oponentského posudku dávám souhlas s jeho zveřejněním na webových stránkách Fakulty stavební ČVUT v Praze.